

Ständig rädsla i skuggan av kriget

I mitten av 70-talet ockuperade Saúl Baquero en bit mark i Cazuca utanför Bogotá. Då var det en lantlig idyll. Idag bor han i ett slumområde där tusentals människor lever i ständig skräck. Hot och mord har blivit en del av vardagen.

TEXT: LENA HANSSON

Saúl Baquero sitter i en enkel fåtölj med sitt solkiga familjealbum i knäet. Vid spisen står hans fru Nora Rodriguez och värmer mjölk till halvårsgamla barnbarnet Sara Valentina.

– Titta här, säger Saúl, och pekar på en bild av en honom själv framför en idyllisk sjö.

Den är tagen på 70-talet, bara några kvarter bort. Då var det här bondbygd och Soacha var en liten stad dit Bogotåborna åkte på söndagarna för att komma bort från storstaden och för att äta den lokala specialiteten fritanga – stekt kött och korv.

– Vi brukade bada här i sjön, säger Saúl. Men sedan kom fler och fler flyktingar, sjön förorenades och började lukta illa. Så den fylldes igen.

KÄLLA: DANE, Colombianska departementet för statistik.

37 000

personer bodde i Soacha 1973.
I dag har antalet invånare stigit till

460 000

Där sjön låg står nu en skola och den stengiga kullen ovanför är översållad med kåkar. Hit kommer det fler flyktingar än till något annat område i Colombia. Ju högre upp man kommer, desto fattigare är det. Jordskred har ätit sig in under skjulen. Det är smutsigt och bussar stånkar upp för vägar som knappt finns. I luften seglar fluffiga brun-vita moln. Det är skum som lösgjort sig från den förorenade floden en bit längre ner.

Här i Cazuca, som ligger i Soachas kommun, lever några av de fyra miljoner människor som flytt gerillor, paramilitärer, knarkmafior och militär. Och här lever deras förövre.

– Ingen vet varifrån grannen kommer eller varför. Man pratar inte om det. Det är för farligt, säger Iván Torres på organisationen Rayuela som jobbar i Soacha.

Saúl kom hit för 35 år sedan. Han hade stämplats som Farcysympatisör och tvingats fly sin hemby.

– Men jag var inte med i gerillan. Jag var bondeledare – vi krävde bland annat bättre vägar för att få ut våra produkter, säger han.

Han kom hit med fru och barn för att ockupera mark med stöd av den kommunistiska organisationen Provienda. I början var det ständiga strider med polisen och Saúl satt

Familjen Rodriguez har bott i Cazuca sedan mitten av 1970-talet. Tusentals människor som flytt inbördeskriget har sökt trygghet här men de flesta lever i ständig rädsla. Saúl går aldrig ut ensam, Nora stannar inomhus med barnbarnet Sara Valentina. FOTO: PRIVAT

i fängelse ett tag innan de fick sina tillstånd och fler familjer flyttade in. De här första kvarteren förvandlades till något så ovanligt som ett litet kommunistiskt samhälle. Vid den här tiden, i mitten på 70-talet var de colombianska gerillorna fortfarande små och de höll mest till på landsbygden. Men snart började de växa och närma sig städerna. För Farc var Cazuca en strategiskt viktig plats som geografiskt knöt ihop landsbygden med huvudstaden Bogotá.

För tio år sedan kom paramilitärerna hit. Då hade olika paramilitära grupper gått ihop i den landsomfattande organisationen AUC, Autodefensas Unidas de Colombia. De införde utgångsförbud och egna lagar i Soacha – precis som gerillan brukar göra i de områden de kontrollerar.

– Idag måste alla som bedriver affärsverksamhet betala beskyddarpengar till paramilitärerna, säger Iván Torres.

Han pekar mot bostadshuset en bit nedanför kullen.

– Alla här vet vem som drar på sig en luva på natten och går ut och dödar – men ingen säger något. De är rädda.

Många är också tacksamma. De ser paramilitärens ”rensningar” som ett sätt att hålla brottsligheten i schack.

– För att folk ska känna att paramilitärerna skyddar dem händer det att de dödar oskyldiga och skyller dem för att vara tjuvar, säger Iván.

Och ingen ställer några frågor.

– Nej, vad skulle de göra? Ringa polisen? Och hur vet de att polisen inte har kontakt med paramilitärerna? säger Iván.

Saúl Baquero visar bilden av familjen framför skjutet de byggde när de kom till Cazuca och ockuperade mark. Skjutet har blivit ett hus, men Saúl tycker ändå att det var bättre förr. FELIPE ABONDANO

– Det jag inte förstår är att ju fler poliser vi har här, desto fler människor mördas, säger Saúl.

Saúl är alltid rädd. Han går aldrig ut ensam, hans fru går knappt ut alls.

– Förr var det annorlunda. Det politiska förtrycket var utbrett, men det fanns personer man litade på. Idag kan man inte lita på någon.

Han drömmer om att sitta i en park och känna sig lugn och avslappnad.

– Det finns ju sådana platser i Colombia, så det är väl ingen omöjlighet, säger han.

Men när Saúl och familjen ska ta ut barnbarnen är de alltid oroliga.

– Ibland kan det vara säkrare att gå ut med barn. Två gånger har jag sett att killar har stoppat ner pistolen när det tänkta offret har hållit i ett barn. Men man vet ju inte.

Bara i Cazuca, som har 70 000 invånare, dödas ett par människor i veckan. På andra sidan kullen, i Ciudad Bolívar bor 1,5 miljon

människor och där mördas nästan en om dagen. De flesta är unga killar mellan 14 och 24 år.

– Vi som bor här är traumatiserade. Man tänker att igår var det en okänd, idag en vän och imorgon kanske det är min tur, säger Saúl.

Han ser sorgsen ut när han pratar. Men hans röst är lugn och efterstänksam, och han gör inga dramatiska gester. Det är tydligt att våldet har blivit en smärtsam, men given, del av familjens liv.

Det finns situationer som är extra otäcka

– som när man är ute och går och en motorcykel närmar sig, eller en bil stannar in.

Saúl berättar om killen som sköts ihjäl mitt under en fotbollsmatch för ett par veckor sedan.

– Mördarna gick förbi med pistoler. De sköt och sedan gick de därifrån. Alla såg vilka de var, men ingen vågar säga något.

då//nu

I COLOMBIA

”Vi som bor här är traumatiserade. Man tänker att i går var det en okänd, i dag en vän och imorgon kanske det är min tur.”

Han tror att den ständiga rädslan gör människor psykiskt sjuka. En del tar lagen i egna händer.

– Det normala borde ju vara att man kan lita på myndigheterna, men vi kan inte det, säger han.

Därför har han och grannarna riggat ett eget larmsystem. Han går in i sonens sovrum och vinkar åt mig att följa efter. Han pekar på väggen, där två enkla elsladdar är upptejpade.

– Om jag ser något rån eller överfall på gatan här utanför så sätter jag bara ihop de här sladdarna så börjar sirenen att tjuta.

Och då springer man ur huse för att fånga tjuven. Men om det är mord – då håller man sig inomhus. Då vågar ingen gå ut.

För några år sedan avmobiliserades AUC och officiellt sades det att paramilitärerna försvann. Men i Soacha märks ingen skillnad.

– Många av paramilitärerna lade aldrig ner sina vapen utan fortsätter som förr, säger Iván.

Den före presidenten Álvaro Uribe gick hårt åt gerillan och det har gett vissa resultat. Bland annat har antalet mord och kidnappningar minskat, främst i de stora städerna. Men Saúl tycker att det har blivit osäkrare igen.

För ett par år sedan försvann elva unga killar hemifrån, bara några kvarter härifrån. När deras historia rullades upp blottades en mordindustri som ger kalla kårar. Killarna hittades i en massgrav, brutalt mördade av militärer som klätt dem i gerillauniform

och sagt att de dödats i strid. Militärernas syfte var att bättra på krigsstatistiken och få personliga belöningar.

De elva ungdomarna var inte ensamma om sitt öde. Idag utreds runt 2 500 mord av det här slaget runt om i Colombia. Nästan 4 000 militärer misstänks vara inblandade, 280 av dem har dömts till upp till 20 års fängelse.

Saúl suckar och säger att nej – han är tyvärr inte särskilt optimistisk när det gäller Colombias framtid. Under de 35 år han har bott i Cazuca har Saúl sett så många döda att han för länge sedan tappat räkningen.

– Med mina egna ögon har jag nog sett ett hundratal lik här i kvarteren, men det har mördats många fler. Tyvärr känns freden avlägsen. Men den måste komma. Det här måste få ett slut. ■

63

år var den genomsnittliga livslängden 1975, för två år sedan hade den stigit till

73

KÄLLA: FN